

UNITAT DIDÀCTICA 5

3r Trimestre

Nivell mitjà

**Biografías
extraordinarias**

 Generalitat de Catalunya
**Departament d'Educació
i Formació Professional**

La portada ha estat dissenyada utilitzant imatges de Pexels. Autoria: Imatge generada per IA.

Programació didàctica

Curs 2: Optativa Llengua i literatura gallegues

El Curs 2 de l'optativa de Llengua i literatura gallegues s'emmarca dins del Nivell A1 del [Marc europeu comú de referència per a les llengües](#):

El Nivell A1 (Inicial) es considera el nivell més baix de l'ús generatiu de la llengua: el punt en què l'aprenent ja pot interactuar d'una manera simple –preguntar i respondre preguntes sobre ell mateix, sobre el lloc on viu, sobre la gent que coneix i les coses que té; iniciar declaracions simples i reaccionar-hi en les àrees relatives a les necessitats immediates o a temes molt familiars– i no ha de confiar exclusivament en un repertori lèxic limitat i memoritzat de frases determinades per a situacions específiques.

Objectius didàctics del 2n curs de Llengua i literatura gallegues:

- Comprensió oral
  - Reconeix **paraules familiars** i expressions molt bàsiques sobre **temes propis de la família i l'entorn concret** i immediat, si la gent parla a poc a poc i amb claredat.
- Comprensió lectora
  - Compren **noms familiars**, paraules i frases molt senzilles; per exemple, les que apareixen en **anuncis, cartells i catàlegs**.
- Interacció oral
  - Es comunica de manera senzilla a condició **que l'interlocutor estigui disposat a repetir** el que ha dit o a dir-ho amb altres paraules i més a poc a poc i **que l'ajudi a formular el que intenta dir. Planteja i respon preguntes senzilles** sobre temes familiars o sobre temes relacionats amb necessitats immediates.
- Expressió oral
  - Utilitza expressions i frases senzilles per **descriure el lloc on viu i la gent que coneix**
- Expressió escrita
  - **Escriu postals** curtes i senzilles; per exemple, per **enviar felicitacions. Emplena formularis amb dades personals**; per exemple, el nom, la nacionalitat i l'adreça en una fitxa de registre d'hotel.

Descripció de la programació:

Els continguts d'aquesta programació formen part del 2n curs de l'Optativa de Llengua i literatures gallegues" que conjuntament amb el Curs 1 permeten assolir el Nivell A1 del Marc europeu comú de referència per a la llengua gallega.

Curs	Trimestre	Número UD	Títol	Durada
2n	3r	5	Biografías extraordinarias	12 hores
Activitats		Continguts		Criteris d'avaluació
Expressió oral		Falar das experiencias pasadas dun compañeiro	Expresar amb claretat i correcció les experiències passades d'un company utilitzant el pretèrit adequat i una bona pronunciació.	
Interacció oral		Falar de experiencias propias pasadas	Participar activament en converses relatant experiències pròpies en passat, utilitzant estructures lingüístiques adequades i mantenint el fil de la conversa.	
Comprensió lectora		Comprender un texto biográfico sobre a vida de Rosalía de Castro	Identificar i comprendre correctament la informació principal i els detalls rellevants en biografies escrites en passat.	
Comprensió oral		Comprender unha entrevista	Identificar: Estructura i organització del discurs: introducció clara, desenvolupament ordenat amb preguntes coherents i final adequat. Ús de la llengua: correcció gramatical i ortogràfica, ús adequat del registre, i varietat lèxica. Contingut de les preguntes amb una bona estructura gramatical. Comprensió de les respostes de la persona entrevistada. Interacció fluida. Expressió oral: pronunciació correcta, entonació i ritme adequat. Presentació: actitud comunicativa.	
Expressió escrita		Escribir unha biografía sobre unha personaxe do seu interese	Redactar una biografia amb una estructura clara i ben organitzada, utilitzant correctament el pretèrit i els connectors temporals per a explicar fets rellevants de la vida d'una persona.	

Els instruments d'avaluació són les activitats de síntesi que apareixen al final de la unitat 6.

Unidade 5: Biografías extraordinarias

Nesta unidade ides descubrir a biografía de grandes persoeiros.

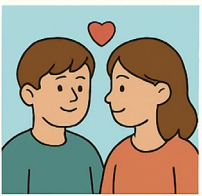
Comprensión lectora

Actividade 1

Lee estas palabras frecuentes nas biografías e relaciónaaas coas imaxes de abaixo.
Que expresións poderías usar nunha biografía sobre a túa vida?

casar - nacer - estudar - namorarse - vivir nun país estranxeiro - ter fillos

- morrer - ~~medrar~~ - cambiar de colexio - comezar a practicar un deporte

medrar				

Imaxes xeradas con intelixencia artificial

Repara 1:

O verbo "casar" non é pronominal en galego.

- Meu pai ~~casouse~~ moi novo. x > Meu pai **casou** moi novo. ✓

Repara 2:

O galego, o catalán e o castelán son linguas románicas. Isto quere dicir que podemos entender moitísimas palabras sen dominar o idioma. Porén, para aprendermos ben o galego, debemos fixarnos nas pequenas diferenzas que poden pasarnos desapercibidas. Repara nestes dous verbos: **estudar** e **comezar**. Como os traduces ao catalán ou ao castelán? Qué diferenzas teñen?

galego: **estudar** / catalán: **estudiar** / castelán: **estudiar**

galego: **comezar** / catalán: **començar** / castelán: **comenzar**

Actividade 2

Cofiecedes a Rosalía de Castro? En grupos, escribide que cousas sabedes dela.

Logo, lede a súa biografía e respondede a estas preguntas.

1. Por que é importante Rosalía de Castro para a cultura galega?
2. Que se celebra o 17 de maio en Galiza? Por qué se escolleu esta data?
3. Cres que Rosalía de Castro foi unha muller transgresora? Por que?
4. Por que cres que trasladaron o corpo de Rosalía ao Panteón de Galegos Ilustres?

ROSALÍA DE CASTRO

O 17 de maio celebramos en Galiza o Día das Letras Galegas. Nesta data, réndeselle homenaxe a un escritor ou a unha escritora polas súas achegas á cultura e á literatura galega. Pero sabedes por que se escolleu esta data emblemática? Por Rosalía de Castro.

- Naceu o **24 de febreiro de 1837** en Santiago de Compostela. Era filla dunha muller nobre e dun crego, polo que a súa infancia non foi doada. **Nos primeiros anos da súa vida** viviu con dúas tías xa que, segundo a lei daquel tempo, non podía vivir con ningún dos seus pais.
- **Aos cinco anos** foi vivir coa súa nai a Padrón (na Coruña). Logo, ela e mais a súa nai marcharon vivir a Santiago, onde recibiu a formación propia das mulleres burguesas da época. **Durante a súa infancia**, medrou rodeada de historias e cantos populares galegos.
- En **1956**, Rosalía trasladouse a Madrid e alí publicou o seu primeiro poemario *La Flor*, escrito en castelán. **Por ese tempo**, coñeceu o historiador e xornalista Manuel Murguía. Rosalía de Castro e Manuel Murguía casaron en **1858** e formaron una familia numerosa con cinco fillas e dous fillos. Debido ao traballo do seu marido, viviron en lugares moi diferentes: Madrid, A Coruña, Lugo, Simancas, Alicante... pero finalmente quedaron a vivir en Padrón.
- O **17 de maio de 1863** publicou *Cantares gallegos*, unha obra fundamental porque marcou o comezo do Rexurdimento, un movemento que devolveu á lingua galega o seu lugar na literatura despois de séculos de abandono. Esta obra foi escrita en galego, nun momento en que case ninguén o facía.
- **Máis adiante** publicou outros libros importantes, como *Follas novas* (1880), tamén en galego, e varias obras en castelán, como *En las orillas del Sar*. A súa escrita foi moi moderna para a súa época: falaba da dor, da tristeza, da pobreza, pero tamén da forza das mulleres e da beleza da natureza galega.
- **Nos últimos anos da súa vida** enfermou e morreu o 15 de xullo de 1885 en Padrón. **Anos despois**, en 1891, trasladaron o seu corpo ao Panteón de Galegos Ilustres en Santiago de Compostela.

Imaxes xeradas con intelixencia artificial

Actividade 3

A. Fíxate nestes verbos extraídos do texto de Rosalía. Están en presente, pasado ou futuro?
Busca un exemplo máis no texto anterior para cada táboa.

VERBOS REGULARES EN -AR	
FORMA DO TEXTO	INFINITIVO
medrou (ela)	medrar

VERBOS REGULARES EN -ER	
FORMA DO TEXTO	INFINITIVO
naceu (ela)	nacer

VERBOS REGULARES EN -IR	
FORMA DO TEXTO	INFINITIVO
viviú (ela)	vivir

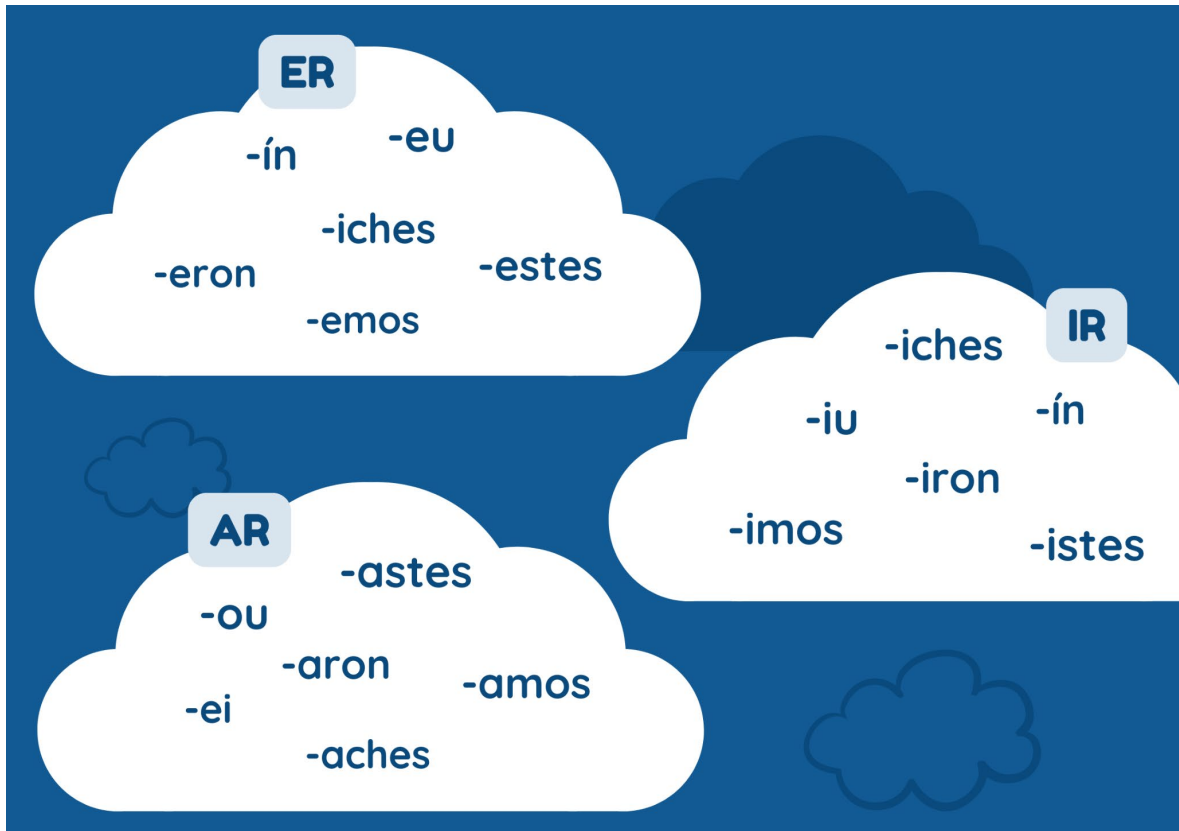
B. Na biografía de Rosalía de Castro da actividade 2 hai un verbo en pasado que é irregular.
Sabes cal é?

Actividade 4

Fíxate nas expresións destacadas na biografía de Rosalía de Castro da actividade 2.
Para que serven?

Actividade 5

Completa a conjugación dos verbos da táboa de abaixo coa axuda da imaxe.

	MEDRAR	NACER	VIVIR
eu	medr_____	nac_____	viv_____
ti	medr_____	nac_____	viv_____
el, ela, vostede	medr_____	nac_____	viv_____
nós	medr_____	nac_____	viv_____
vós	medr_____	nac_____	viv_____
eles, elas, vostedes	medr_____	nac_____	viv_____

Actividade 6

Conxuga os seguintes verbos en pretérito.

- a. E ti, onde **(nacer)** _____?
- b. Maruxa e a súa familia **(vivir)** _____ en varias cidades galegas ao longo da súa vida.
- c. Os meus pais **(namorarse)** _____ moi novos.
- d. O meu irmán e mais eu **(medrar)** _____ nunha vila pequena preto da Coruña.
- e. Eu **(coñecer)** _____ a Xurxo na escola infantil.
- f. Castelao **(morrer)** _____ no exilio, lonxe da súa terra.
- g. O meu irmán **(comezar)** _____ a practicar tenis cando tiña 10 anos.
- h. Rosalía **(ser)** _____ vivir coa súa nai con cinco anos.

Expresión escrita

Actividade 7

Ides facer un xogo de adiviñas. En parellas, escollede un persoeiro famoso e escribide dez oracións sobre a súa vida. Lede as vosas oracións aos compañeiros. Son quen de adiviñar quen é? A parella que adiviñe o persoeiro gaña un punto. Gaña a parella con máis puntos.

1. Naceu...
2. Durante a infancia viviu en...
3. ...

Comprensión oral

Actividade 8

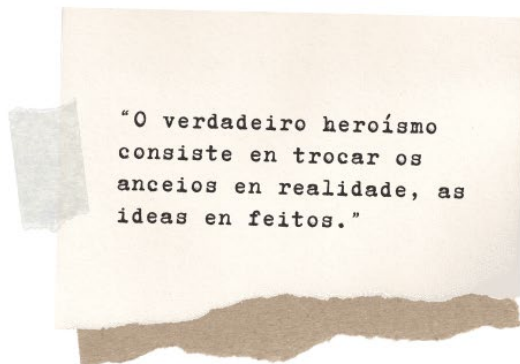
Vede e escoitade dúas veces a seguinte entrevista do programa “Land Rober” da TVG, dende o minuto 28 ata o 33, e responde as seguintes preguntas:

Programa Land Rober

1. Quen é protagonista da película “Antes de Nós”?
2. Cal é o actor que interpreta o protagonista da película?
3. Como lle dixeron ó actor que interpretaría ó protagonista?
4. En que momento da vida parécese o actor ó protagonista da película?

5. Actualmente por que coñecemos o protagonista do filme?
6. Que tiña Castelao como humorista que lle chama a atención ó actor?
7. Que descubriu o actor en relación con Castelao?
8. Cal é a perífrase verbal incoativa (de inicio dunha acción) que podemos escoitar na entrevista?
9. Que dúas partes da vida de Castelao cóntase na película? (Resposta larga)
10. Que foi o máis difícil de interpretar de Castelao?
11. (Pregunta externa ó vídeo) Sabes en que cosisten os fenómenos lingüísticos que aparecen no vídeo? Se o sabes, podes explicalos?

Solucions no Anexo I

Expresión escrita e expresión oral

Actividade 9

Agora é momento de xogar. Pensade nun persoeiro e escribide 5 oracións en pretérito del ou dela e compartide a información oralmente en grupos de 4 ou 5 persoas. Adiviñade quen é o persoeiro. Gaña quen máis personaxes adiviñe!

Exemplo:

Naceu en Rianxo (Pontevedra). Estudou Medicina na Universidade de Santiago de Compostela. Foi un destacado caricaturista e ilustrador e colaborou activamente nas revistas galeguistas *Vida Gallega*, *Nós* e *A Nosa Terra*. Ingresou nas Irmandades da Fala en 1916. Participou na redacción do Estatuto de Autonomía de Galicia aprobado no ano 1936.

A resposta é: [Alfonso Daniel Rodríguez Castelao](#)

Actividade 10

Por parellas ou grupos pequenos de 3 ou 4 persoas, observade as seguintes imaxes e decide información que coñezades delas para que os vossos compañeiros poidan identificalas e relacionalas con elas.

**TANXUGUEIRAS
PAULA VÁZQUEZ
AMANCIO ORTEGA
DAVID BRONCANO
ANA PELETEIRO
CAROLINA IGLESIAS
IAGO ASPAS
XURXO CARREÑO
FILLAS DE CASANDRA
MARIO CASAS
XOEL LÓPEZ
PATTY DRAGONA**

Interacción oral

Actividade 10

Vaslles preguntar aos teus compañeiros se algunha vez fixeron algunha das accións da primeira columna da táboa de abaixo. Para iso, constrúe correctamente as preguntas empregando o pretérito.

Cando atopes alguén fixo unha das accións, escribe o seu nome na segunda columna. Despois, fálle máis preguntas sobre a súa experiencia para engadir algún dato na terceira columna.

Acción	Persoa	Máis información sobre a acción
Viaxar a un país estranxeiro		
Mirar unha película interesante		
Coñecer un/a famoso/a		
Comer un prato estraño		
Cantar ou bailar en público		
Gañar un premio		
Mentir a alguén		
Tocar unha serpe		

Exemplo:

- Algunha vez viaxaches a un país estranxeiro?
- Sí, varias veces.
- A onde viaxaches a última vez?
- Viaxeí a Francia.
- Con quen viaxaches?
- Coa miña familia.
- ...

Expresión oral

Actividade 11

Presenta os resultados da actividade anterior á clase. Se tes varias respostas, escolle a que che parece máis interesante e preséntaa oralmente.

Exemplo:

Joan viaxou a Francia no verán pasado. Viaxou coa súa familia e fixo moitas cousas. Durmiron nun hotel e...

Expresión escrita

Actividade 12

Escribe unha biografía dunha persoa que vos interese.

Opción A: busca en internet información sobre a vida da persoa. Intenta escoller fontes fiables (Wikipedia, medios de comunicación coñecidos, etc.). Selecciona a información máis relevante. Crea unha infografía coa información e engade fotos ilustrativas. Pendurade todas as infografías nunha parede da clase.

Opción B: faille preguntas a unha persoa do teu redor (un avó ou unha avoa, un/a tío/a, un/a veciño/a) sobre a súa vida. Se é galego, moito mellor, poderás practicar a lingua. Selecciona a información máis relevante. Crea unha infografía coa información e engade fotos ilustrativas. Pendurade todas as infografías nunha parede da clase.

Solucións da actividade 8

1. Alfonso Daniel Rodríguez Castelao
2. Xoán Fórneas
3. A súa representante chamouno por teléfono antes de subir o avión para ir a Italia e díxolle que estaban interesados nel para facer o filme de Castelao.
4. Cando era novo.
5. Pensador, político, humanista, escritor e cómico.
6. A retranca.
7. Era humano e preocupábase por a súa xente de Rianxo (Pontevedra).
8. Botar a chorar.
9. A primeira na gripe do dezaioito que transcurre en Rianzo. A segunda 10 anos despois cando escribiu “As cruces de pedra na Bretaña”, onde conta a historia de amor ca súa muller.
10. Cristina Pereira.
11. O andar, porque levaba coma unhas alzas. Tamén tivo que traballar a gheada e o seseo.
12. Fenómeno fonético que se presenta en gran parte do territorio lingüístico galego e que consiste na pronuncia do fonema g (oclusivo ou fricativo velar sonoro) como h (normalmente aspirado xordo).
O seseo: Fenómeno fonético que consiste na presenza do fonema s nos contextos que no sistema non seseante se corresponden co fonema θ.